

פרוטוקול מס' 53

מישיבת ועדת החינוך והחורבות
יום ב', ל' בכסלו תשל"א - 28.12.70, שעה 11.00

נכחו:

חברי הוועדה:
א. כץ - היו"ר
נ. אליעד
ח. גרוסמן
ז. הרמן
א. רוזיאל-נאור

מוזמנים: י. שוחט - יועץ בכיר לשר החינוך והחורבות

מר בן-צור - משרד החינוך והחורבות

ד. טנר - יועצת משפטית של משרד החינוך והחורבות

מ. אבידע - המנהל הכללי של יד יצחק בן-צבי
מ. ארן - היועץ המשפטי של משרד ראש הממשלה

מזכירת הוועדה: ד. פלר

רשמה: צ. ספרן

א. חוק פיקוח על בתי-ספר, תשכ"ט-1969 - כללים בדבר מכחישים למחן ושיונות.

ב. חוק פיקוח על בתי-ספר, תשכ"ט-1969 - צו בדבר החלת החוק על בתי ספר שהיו קיימים.

ג. חוק יד יצחק בן-צבי, תשכ"ט-1969 - תקנות יד יצחק בן-צבי.

ד. מכחב פניה של האופרה הישראלית.

אני פותח את הישיבה.

היו"ר א. כץ:

א. חוק פיקוח על בתי ספר, תשכ"ט-1969 - כללים בדבר מבחנים למתן רשיונות

י. שוחט:
תקנות אלה כבר אושרו לאחר החייעצות עם ועדת החינוך והתרבות של הכנסת, אך כאשר הוגשו בפעם הקודמת היה מצורף להן מסמך המפרט את הדרישות שנעמיד בפני בית הספר בכל פעם שצריך יהיה להגיש בקשה לקבלת רשיון. בקשתנו עכשיו - לבטל את החוספת הכוללת את אותו פירוט, שבמקומה אנחנו מכוויסים משפט אחד כללי בכל סעיף וסעיף האומר; בהתאם להוראות או לתקנות הקיימות לגבי אותו סוג בית הספר בזמן הגשת הבקשה לרשיון.

הנימוק לבקשה זו הוא מעשי: התוכנית משתנה מזמן לזמן - הן מתפרסמות על ידי המנהל הכללי - ומחייבות את בתי הספר המאושרים. אי אפשר לדרוש מראש מכל בית ספר, הבא לבקש רשיון, לדעת את כל אותם הפרטים, כי יש דברים שהיו קיימים ואינם קיימים עוד.

חיקון טעות: בעמוד 2 סעיף 2 במקום "הכללים שיפורסמו" צריך לבוא "הכללים שפורסמו ויפורסמו".

ג. אליעד:
בסעיף (2) טור ב: למה הכוונה "או בעלי הכשרה אחרת שהוכרה לענין זה על ידי המנהל הכללי"?

י. שוחט:
מכיוון שאנחנו ארץ קולטת עליה אנחנו נחקלים במקרים רבים מאד במורים הבאים מארצות אחרות בהן שונים סוגי התעודות מסוגי התעודות המקובלים אצלנו. מסיבה זו קיימת במשרד החינוך ועדה מיוחדת לקביעת ההשכלה או ההכשרה והדיון - גם לצרכי משכורת - של כל מורה ומורה המביא תעודה, שאיננה התעודה הכללית הנדרשת לגבי אותו סוג של בית הספר. אנחנו מתכוונים בענין זה בעיקר לבתי הספר העל-יסודיים, כי במזרח אירופה לא נהוגים החארים ב.א.ו-מ.א. ועל הוועדה ללמוד בכל מקרה אם הדיפלומה של האדם, מבחינת הכשרתו, מקבילה למה שנדרש אצלנו לגבי בית ספר על-יסודי.

ד. סטנר:
דבר זה נהוג גם בחוקים אחרים. פקודת העתונות, למשל, קובעת שאדם הבא לבקש רשיון להוציא עתון צריך להוכיח בין השאר כי הוא בעל תעודת בגרות או תעודת אחרת. הוא הדין בחקנות רואי חשבון.

היו"ר א. כץ:
אני מציע שניענה לבקשה ונאשר שקיימה חובת החייעצות לגבי סעיף זה בחוק הפיקוח.

ה. חולט:
להיענות לבקשה משרד החינוך והתרבות לפיה במקום המסמך המפרט את הדרישות הנדרשות מכל בית ספר, הבא לבקש רשיון, חבוא בסעיפים הרלבנטיים פיסקה קובעת, כי במבחנים למתן רשיונות יתחשבו בהוראות או בתקנות הקיימות לגבי אותו סוג בית ספר בזמן הגשת הבקשה לרשיון.

ב. חוק פיקוח על בתי ספר תשכ"ט-1969 - צו בדבר החלת החוק על בתי הספר שהיו קיימים

י. שוחט:
מכיוון שיש חובת החייעצות עם ועדת החינוך והתרבות של הכנסת גם בענין זה, אנחנו מביאים את בקשתנו בפני הוועדה להחיל את החוק בשנח הלימודים הקרובה על אזור חל-אביב. אחד הנימוקים לחקיקת חוק זה נבע מן העובדה שרצינו להתגבר על בתי ספר, מסוגים שונים, המכונים לבחינות בגרות ושנמצאים ברוזבם הגדול באזור חל-אביב. היינו רוצים על כן להחיל באזור זה ולראות כיצד תפעל החלת החוק באותו אזור בשלב ראשון.

וזה צו שר החינוך והתרבות, אותו אנחנו מבקשים לאשר: "בחוקף סמכותי לפי סעיף 36 לחוק פיקוח על בתי ספר, תשכ"ט-1969 (להלן - החוק), אני מודיע בזה כי החוק יחול, החל מיום ראשון, ז' באייר חשל"א (2 במאי 1971) על בתי הספר העל-יסודיים וכן על גני הילדים שהיו קיימים ביום ב' באב, תשכ"ט (17 ביולי 1969) בתחום השיפוט של עיריית חל-אביב יפו, ושאינן בידי בעליהם מסמך מטעם משרד החינוך והתרבות הקובע שביח הספר או גן הילדים נחונים לפיקוחו".

היו"ר א. כץ:

בזמנו היה עיקר הדיון בשאלה אם יוכלו בחי הספר הפרטיים-פרטיים לעמוד בכל הדרישות. אמרנו אז שיש לחת להם פרק זמן, המגיע למספר שנים אפילו, כדי לאפשר להיענות לדרישות, שאינן פשוטות, בכל המישורים, ומדובר בעיקר במיחקקי ואביזרי היגיינה.

נ. אליעד:

בהכירכם את המצב באזור חל-אביב, האם אתם סבורים שאותם בחי ספר וגני ילדים יוכלו לעמוד בדרישות בעוד חצי שנה? אם אינני טועה גם לאחר חולת החוק יש עדי סמכות למנהל הכללי לחת הארכות, להחשב ולבדוק. ציון מועד החלת החוק אינה למעשה אלא החלת הטיפול בנושא.

היו"ר א. כץ:

תודה על ההבהרה.

א. רוזאל-נאור:

הוועדה הקדישה חשומת לב מרובה וגם מאמץ לנושא זה של בחי ספר פרטיים-פרטיים למיני חוך צפיה שחוק זה יעשה את הדברים באותו חחום בוורים ומתוקנים יותר. לאור זאת הייתי רוצה לבקש ממשרד החינוך שימציא לנו לאחר זמן מה איזו סקירה כדי שנוכל לדעת אם החוק עשה את שלו.

הוחלט:

א. להיענות לפנאי משרד החינוך והתרבות לגבי החלת חוק הפיקוח על בחי ספר על-יסודיים נגדי ילדים בתחום השיפוט של עיריית חל-אביב ופני.

ב. לבקש ממשרד החינוך והתרבות להביא לוועדה סקירה על מהלך ביצוע החוק, חוך חשומת לב מיוחדת לנושאים שהועלו על ידי חברי הוועדה, בעיקר גני ילדים ובחי ספר פרטיים-פרטיים.

י. שוחט:

מחי להגיש סקירה זו, האם בתחילת הטיפול או לאחר שלושה-ארבעה חודשים?

היו"ר א. כץ:

אני סבור שכדאי להגיש אותה בתחילת שנת הלימודים הבאה.

נ. אליעד:

אם החוק חל בתחילת מאי, אפשר לבקש סקירה בראשית יולי.

הוחלט:

דוח משרד החינוך והתרבות על ביצוע החלת חוק הפיקוח יוגש לוועדה בסיום שנת הלימודים הנוכחית.

ג. חוק יד יצחק בן-צבי תשכ"ט-1969 - תקנון יד יצחק בן-צבי

היו"ר א. כץ:

חוק זה מטיל על הוועד המנהל, לאחר החייעצ עמנו, להחקין את תקנון יד יצחק בן-צבי לנ יפעל המוסד.

מ. אבידע:

לפי החוק עלינו לאשר את התקנון חוך שנה לאחר מינוי חברי הוועד המנהל. שנה זו מסתיימת בינואר 1971 ועל כן ביקשנו דיון דחוף בתקנון, שעובד על ידי הוועד המנהל, חוך שיחופו של מר ארץ היועץ המשפטי למשרד דאש הממשלה, ולאחר החייעצות עם המועצה, שעל חבורה נמנית חבורה-הכנסת רוזאל-נאור, מטעם ועדה זו.

שלחנו לחברי הוועדה את התקנון כפי שהוא מוצע על ידי הוועד המנהל ונשמח לשמוע את הצעותיכם והשגותיכם.

היו"ר א. כץ:

הערה עקרונית: לפי הצעתכם מוענקות כל הסמכויות לוועד המנהל ואילו המועצה היא גוף פיקטיבי כמעט, שמוענקות לה הסמכויות למתן עצות בלבד וחן לא. שאלתי: האם עמדו לנגד עיניכם תקנונים של רשויות ממלכתיות אחרות, כמו תקנון רשות השידור למשל? בתקנון רשות השידור הסמכויות הניחנות למועצה רחבות הרבה יותר ולמעשה כפוף הוועד המנהל להנחיות והחלטות מועצת הרשות בהרבה מישורים, המחוייבים את לב החוכניות, ולא רק לגבי החקציב.

מ. אבידע: קבענו זאת לפי החוק.

הינו"ר א. כץ: המספרים גם הם זהים פחות או יותר: במועצה רשות השידור 30 חברי ובוועד המנהל - 6, 7 חברים ובכל זאת לא נרוע המחוקק מלחח סמכויות מחיקוק לכת למועצה, בהיותה מועצה ציבורית המייצגת ציבור נרחב.

הייתי מעביר מסמכיהם הוועד המנהל לסמכויות המועצה, בנוסף להגשת דוחות ואישור התקציב.

מ. ארן: לפי ההנחיות שקיבלתי צריכה המועצה להינתן בעיקרה גוף מייצג, מנחה ומדריך לגוף המאשר את התקציב.

הינו"ר א. כץ: ממי קיבלת את ההנחיות?

מ. ארן: מיושב-ראש הוועד המנהל.

הינו"ר א. כץ: טבעי שהוועד המנהל ירצה להעניק לעצמו את מיורב הסמכויות, אך אינן זה מונע אותנו ממכהנים במועצה, לא יפטרו מסמכויות, מלדאוג שאותם נציגי ציבור, שצריכות להינתן להם.

א. רוזיאל-נאור: אילו סמכויות, כדוגמה, היית מציע להעביר?

הינו"ר א. כץ: מחוץ אלה המופיעות בסעיף 14.

סעיף 14 לחקנון קובע: "ואלה חפקידי הוועד המנהל: (1) לדרון ולהחליט בכל עניני היד; (2) לקבל מהמנהל הכללי של היד דוחות על פעולותיה השופטות של היד; (3) להגיש למועצת היד דוח שנתי על פעולותיה; (4) להעניק מענקי עידוד לחוקרים צעירים ומילגות לחלמידי החוץ השני הלומדים באוניברסיטאות במדינת ישראל במקדי היהדות ובמדעי המזרח, שעבודת הגמר או העבודה הסמינריונית שלהם היא בחתום הנשואים שבהם החענין יצחק בן-צבי כמפורט בחקנון המילגות; (5) לעשות כל פעולה אחרת הנראית לו למילוי מטרת היד."

בסעיף 6, בו מדובר על חפקידי המועצה, נאמר: (1) להתוות קווי פעולותיה של היד בחתום מטרתיה ולייעץ לוועד המנהל ביצורם חכמות ופעולות חדשות; (2) לדרון בסקירות ובדוחות הכספיים של הוועד המנהל, ולאשר את התקציב ואת המאזן של היד. (3) לדרון בכל ענין אחר בחתום מטרת היד."

בעוד שלגבי המועצה אומרים "לדרון" ו"לייעץ" שפירושו שאין למועצה סמכות הכרעה, הרי לגבי הוועד המנהל אומרים "לדרון" ו"להחליט".

מ. אבידע: היו לפנינו חקנונים של דשירות אחדות כמו המוסד לביטוח לאומי ורשות השידור, אבל אמרו לנו שחוק זה שונה טיטורו, כי מדובר במוסד שהוא בעיקרו מכון למחקר. יש לנו מועצה מדעית, המייצגת לנו לגבי כל הפעולות המדעיות שלנו; יש לנו מועצה לפעולה חינוכית, שמייצגת לגבי כל פעולות התרבות; כך שהכוונה היתה באמת שהוועד המנהל הוא יהיה הגוף המבצע. ברור היה לנו שוועד זה לא יעשה שום דבר שהמועצה חתנגד לו, אך ייתכן מאד שהוא יזום, בעבודה השוטפת, כמה דברים שלא יובאו - אולי מחוץ קוצר זמן - לפדיעת חברי המועצה. עובדה היא שכל חברי המועצה קראו את החקנון והסכימו לתפקידי האלה. יש לזכור שהמועצה מחכנסת פעמיים בשנה והיא אינה יכולה להחליט על דברים.

הינו"ר א. כץ: מה תקציב ה"יד"?

מ. אבידע: ביקשנו כ-600,000 ל"י.

הינו"ר א. כץ: למטרות, כפי שהן מוזכרות כאן?

מ. אבידע: כן, בעיקר לחקר תולדות הישוב, למקר תולדות ירושלים ולחקר קהילות ישראל בארצות המזרח.

בחומים אלה אנחנו פועלים לפי המועצה המדעית ולא נעשה שום דבר שהיא לא האמו לנו לעשות. מועצה זו היא מייצגת ולא

מ. אבידע:

מחליטה, כי קיימות גם השלכות כספיות. הוועד המנהל מסדיר את ענין הכספים כדי לבצע את ההנחיות.

הי"ר א. כץ:

המועצה מוסמכת לאשר את התקציב ומכאן ברור שהיא לא חאשר פעולות החורגות מאותו תקציב

שהיא עצמה אישורה.

כל מה שאני מציע הוא להוסיף את המלה "להחליט"

לגבי המועצה.

מ. אבידע:

הקמת המועצה מסתמכת על חוק יד בן-צבי הקובע שצריך להקים מועצה ושתפקידה יהיה לייצג.

א. רוזיאל-נאור:

האם החוק אומר "מועצה מייצגת"?

הי"ר א. כץ:

אינני זוכרת אם הוא אומר את המלה "מייצגת", אבל הוא איננו מטיל על המועצה לקבוע את

א. רוזיאל-נאור:

התפקידים ואח הפעולות.

סעיף 4 לחוק יד בן-צבי מפרט את המוסדות, אך איננו קובע אילו סמכויות יהיו להם.

הי"ר א. כץ:

מוחר לחקנון לקבוע את התפקידים של הוועד המנהל ושל המועצה.

מ. אבידע:

החוק מסמין רק את הוועד המנהל להציע תקנון.

הי"ר א. כץ:

אבל כתוב "ולאחר החייעצות עם המועצה".

מ. אבידע:

האם היו בענין זה חילוקי דעות בין הוועד המנהל לבין המועצה?

הי"ר א. כץ:

לא היו. היה דיון אם על המועצה לאשר את התקציב או רק לדון בו והוחלט שהיא גם חאשר.

מ. אבידע:

התקציב כולל גם פעולות מחקר ובמידה שהמועצה חרצה להחליט יש בידיה כל הסמכות לכך.

אני מבין שאתה רוצה לומר כי המועצה תוכל להפעיל את סמכותה, אם חרצה, באמצעות התקציב.

הי"ר א. כץ:

מ. ארן:
בסעיף 1(1) לתקנון אנחנו מבקשים שבמקום המלים "תקיים במשכנה את פעולות מכוון בן-צבי וכך תקיים את הספרייה..." יבוא "וחפעל לקיום מכוון בן-צבי..." במקום לקבוע קטיגוריה שיד בן-צבי תקיים במשכנה את פעולות המכוון הישן מבקשים שהוועדה תיענה לבקשה שחובע בפסקה זו השאיפה לביצוע מטרת אלה. מכוון בן-צבי לא היה מלכתחילה רכוש ממלכתי. היה זה רכוש של משפחת בן-צבי שהעבירה את כל זכויותיה למכוון. אינני חושב לכן שגוף מדיני יכול להוציא בלי התקעה ולקבוע דברים, אלא יהיה זה מן הנימוס אם חובע השאיפה לקיום פעולות אלה. סיבה נוספת יש גם משהו הטוען לבעלות על המכוון.

א. רוזיאל-נאור:

אני מבקשת להפנות את חשומת לב חברי הוועדה לעובדה שיש "יד בן-צבי" ויש "מכוון בן-צבי",

שהם כמובן כרוכים זה בזה, אך אינם דבר אחד. מכוון בן צבי הוא מכוון מחקר שהיה, עד כמה שאני זוכרת, באוניברסיטה, והכוונה כאן היא כלפי טיעונים, שהפורסמו ברבים, של מי שהיה מנהל מכוון בן צבי, שאיננו מוכן לקבל את ההחלטה להעביר את המכוון על הספרים וכתבי היד אל מחוץ לכותלי האוניברסיטה. עשוי עכשיו להיווצר מצב שהוא ינקוט בפעולות, קפי שימצא לנכון, שמטרתן - מניעת העברתו של המכוון לרשות יד בן צבי, ולכן, אני מבינה, באה ההצעה לומר "חפעל לקיום" במקום "תקיים".

מצד שני אני חוששת מן הביטוי "חפעל לקיים", כי אם יש נוסחה ברורה לפיה חליבת ההנהלה לקיים את הפעולות - חדיש שהיא חייבת, אבל אם יכתבו רק בנוסח של "לפעול למען קיום פעולות" יכול להיווצר מצב של אנשים לא יהיה אותו היחס שיש להם עכשיו. בראשית הענין, ואתחלה כותב תדעך ואז אי אפשר יהיה לקרוא את האנשים לסדר ולחבוע מאם אתו... או

א. רזיאל-נאור:

להיפך - יוצאו כספים ולא למטרות שעליהן הוחלט אלא לדברים אחרים חסרי ערך ואי אפשר יהיה לתבוע את האנשים לאחריות עבור מעשיהם.

מ. ארן: עומדים לעשות פעולת העברה מיידית, כך שאין פה שאלה שזה לא יפעל.

מ. אבידע: ברגע שהנשיא יעבור למשכנו החדש, זה ייעשה.

מ. ארן: אנחנו מבקשים את השינוי כי יכול משהו לבוא ולטעון כיצד אנחנו קובעים שצריכים לעשות דברים מסוימים ברכוש שלא שייך לנו. למען הנימוס רצוי היה על כך לבטא זאת כשאיפה, אבל הפעולה הבוצע מיד.

מ. אבידע: כשננסח החוק בתחילה היה ברור כן הנוסח שהכריזה גם לסגור.

בן צבי. גם כל חברי-הכנסת שהתבטאו בעת הדיון ביטאו זאת. לא הכנסנו צחק לחוק רק מתוך התחשבות באוניברסיטה העברית ומשום שלא נקבע הסכם בין ה"יד" לבין האוניברסיטה על העברת המכון. עכשיו נחתם ההסכם עם.

האוניברסיטה, אך קיימת הבעיה שמנהל המכון מחנוד להעברת המכון. אמר לנו היועץ המשפטי שמבחינה חוקית אין זה נאה שחוק יקבע מלמפע את מיקום המכון בשעה שידוע שיש מעוררים.

מ. ארן: הייתי רוצה להפנות את השומח לב חברי הוועדה לסעיף 24 לחקנון, שמא אפשר לפשט את הפרוצידורה של שינוי החקנון. להנהלת ה"יד" אין שום הצעה קונקרטיה, אך אזלי חברי הוועדה יכולים להציע הצעה משלהם.

מ. אבידע: נראה לי שאפשר לשנות את החקנון לאחר החייצות עם המועצה ועם ועדת החינוך והחרבות של הכנסת. אני סבור שאי אפשר להטריד את הממשלה לכל שינוי קטן.

א. רזיאל-נאור: אני חושבת שלא יהיה זה טוב להשמיט את אישור הממשלה. הממשלה חאשר את מה שתמליץ ועדת החינוך והחרבות או שלא תאשר, אך טוב שהדבר יבוא לידיעתה. זה טוב גם לאינטרסים של ה"יד".

מ. ארן: ראש הממשלה ממונה על ביצוע חוק זה ואני מניח שכל פעולות ה"יד", לרבות שינוי החקנון, יבאו לתשומת ליבה של ראש הממשלה, כך שתמיד תהא תגובה במשרד לעניין זה.

נ. אליעד: אני בכל זאת סבור שיש להשאיר את אישור הממשלה.

הוחלט: לקבל את חקנון "יד יצחק בן-צבי" בכפוף לחיקון הבא:

בסעיף 1(1) במקום "תקיים" יבוא "תפעל לקיומם".

ד. מכתב פנייה של האופרה הישראלית

היו"ר א. כץ: קיבלנו מכתב מן האופרה הישראלית ובו פניה להופיע בפני הוועדה. אני מציע שנקבע ועדת משנה שחקבל את נציגי האופרה, ועדה שתהיה מורכבת מן הנוכחים כאן, הקרובים לנושא.

א. רזיאל-נאור: אינני מעוניינת. בזמנו תמכתי בהם ונסייתי לעודד את הפעולות, כי הייתי חברה במועצה, עד שעלה בידעתם להציג אופרה של מלחין נאצי מפורסם ואז הודעתתי להם שאני מתפטר מן המועצה.

נ. אליעד: אני חושב שעל הרכב ועדת המשנה מוטב שנדון במליאת הוועדה.

היו"ר א. כץ: אני מסכים.

הישיבה ננעלה בשעה 12.00